

Sted, (U)lighed og køn

En kortlægning af udfordringer og best practices i relation til køn, uddannelse og befolkningsstrømme i Nordens yderområder

Place, (In)Equality and Gender

A Mapping of Challenges and Best Practices in Relation to Gender, Education and Population Flows in Nordic Peripheral Areas

Seminar, Nuuk, Grønland, 17. juni 2015

Stine Thidemann Faber, Centre for Equality, Diversity, Gender (EDGE)

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

UDVIKLINGSTENDENSER I NORDENS YDEROMRÅDER

- Ændrede levevilkår
- Stagnerende eller negativ økonomisk udvikling og lav vækst
- Omstrukturering på arbejdsmarkedene = nedgang i antallet af mandearbejdspladser
- Migration og affolkning (især kvinderne flytter)(+ mindskede fødselsrater).

UDVIKLINGSTENDENSER I NORDENS YDEROMRÅDER

Stor betydning for yderområdernes levedygtighed og sammenhængskraft, men også for de mænd og kvinder, der bor her, og for deres indbyrdes sociale relationer.

Udviklingstendenserne har givet anledning til begreber som f.eks. *kvindeflugt* og *kvindeunderskud*.

MEN ikke kun et problem at kvinderne flytter. Det italesættes også som et problem at mændene ikke gør!

STED OG KØN

- Steder som kønnede.
- Steder er indlejret med betydninger og relationer → udstikker retningslinjer for adfærd+skaber forskellige mulighedsstrukturer for hhv. kvinder og mænd; piger og drenge.
- Steder opleves forskelligt, og fortolkes forskelligt, afhængigt af køn (og afhængigt af alder, social position, etnisk tilhørsforhold, etc. (Doreen Massey)
- Lokale og regionale kønskontrakter = uskrevne regler og normer, der regulerer relationerne mellem kvinder og mænd i yderområderne (Gunnel Forsberg)

STED OG KØN

“Depending on *where* you are and what the local context is, men and women live under different conditions and with different expectations”

Susanna Stenbacka, 2007, “Rural Identities in Transition”, p. 86.

STED OG KØN

“The human geographer must view reality *stereoscopically*, so to speak, through the eyes of both men and women, since to do otherwise is to remain more than half-blind”

Zelinsky, Monk & Hanson, 1982,
“Progress in Human Geography”, p.
353.

GLOBALE STRØMNINGER

De globale strømninger påvirker ikke alle steder på samme måde og i samme grad.

Tiltagende konkurrence mellem steder: Regionalt, nationalt og internationalt.

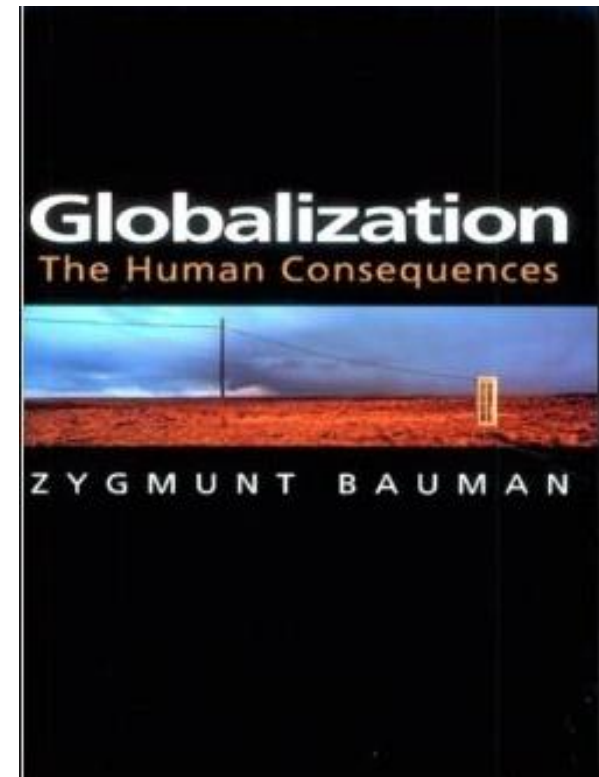
Nogen steder er i rivende udvikling; andre steder er i "rivende afvikling" (stagnation/degeneration).

GLOBALISERING

”Globalization for some means localization for others; signaling as new freedom for some, upon many others it descends as an uninvited and cruel fate. Mobility climbs to the rank of the uppermost among the coveted values – and the freedom to move, perpetually a scarce and unequally distributed commodity, fast becomes the main stratifying factor of our late modern or postmodern times”

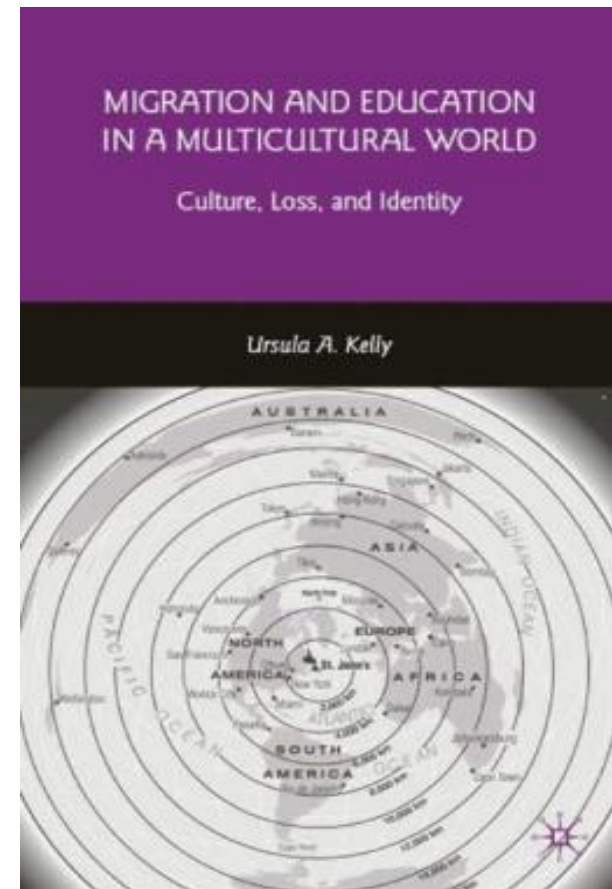
Zygmunt Bauman, ”Globalization: The Human Consequences”, 1998, p. 9)

RURAL PLACES "UDKANTSSTEDER"

“Rural places are, now more than at any other point in history, places of great loss – of people, natural resources and often, as a result, also visions of long-term viability”

Ursula A. Kelly: “Migration and Education in a Multicultural World – Culture, Loss, Identity”, 2007, p. 2

Køn, uddannelse, sted, befolkningsstrømme

- Uddannelse er mere vigtigt end nogensinde før – for den enkelte, for steder, for regioner og for nationer.
- Uddannelse betragtes som en universel målestokk for kvalitet, udviklingspotentialer og konkurrenceparameter på et stadigt mere globaliseret marked.
- De unge må være villige til at flytte for at få en uddannelse – dette udgør især et pres for unge i yderområderne. De skal om nogen være mobile → “The Mobility Imperative” = the “necessity for spatial and social mobility and flexibility” (Sven Kesselring)

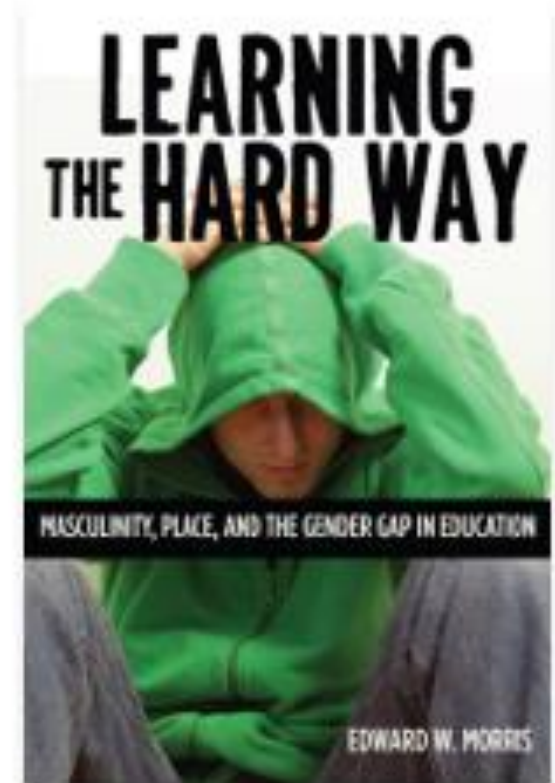
→ Men hvilken indflydelse har strukturelle vilkår på unges muligheder for at få en uddannelse?

Lokalitet+Køn= to ofte oversete kategorier i uddannelsesforskningen.

”Place is an often-overlooked category in educational research.”

”Yet, schools are couched within particular place-based webs of meanings and relations, each has unique resources and guidelines for doing masculinity and femininity.”

Edward W. Morris i bogen *”Learning the Hard Way: Masculinity, Place and the Gender Gap in Education”* (2012)

HOVEDRESULTATER

- Der er nationale variationer i typen og mængden af faglitteratur og forskning på området.
- Der mangler forskning og faglitteratur med et kønspektiv.
- Udviklingstendenserne i Nordens yderområder bør/kan ikke analyseres ej heller løses uden at medtænke kønspektivet.
- Det er vigtigt at medtænke den geografiske uligestilling, der opstår, når unge fra yderområder er nødsaget til at flytte eller pendle langt for at opnå uddannelse.

HOVEDRESULTATER

- De unge i yderområderne føler et stort pres for at forlade deres lokalsamfund.
- Det er ofte uddannelses- eller arbejdsrelateret, når de unge (især kvinderne) vælger at flytte væk.
- Stedet, hvor de unge bor, danner præmisserne for deres muligheder og valg i forhold til uddannelse.
- Stedet, hvor de unge bor, danner tillige præmisserne for engagement og lyst til læring.
- Den geografiske mobilitet hos unge, der forlader yderområderne, er ofte koblet til social mobilitet.

Køn, uddannelse og mobilitet

Geografiske afstande og de lokale udbud af uddannelse har betydning for uddannelsesvalg og frafald.

Fx viser forskningen, at:

- Nærhed til uddannelsesinstitutioner øger sandsynligheden for at fuldføre videregående uddannelse.
- Det at få opfyldt sit førstevalg med hensyn til uddannelse har betydning for om de unge fuldfører.
- Begrænsede uddanningstilbud reducerer de unges valgmuligheder, og effekten kan blive at de unge begynder på en uddannelse, som de i udgangspunktet mangler motivation for.
- Andre elever vælger at flytte hjemmefra i en tidlig alder for at kunne tage den uddannelse, de helst vil, eller de pendler lange distanser. Begge dele kan være med til at øge sandsynligheden for frafald.

OM UNGE MÆND I NORDENS YDEROMRÅDER

Vidste I fx...

1. At forskning har påvist, at der blandt visse unge mænd i yderområderne er en tendens til ikke at prioritere skolen, fordi boglig viden ikke vurderes at være omsætteligt på det lokale arbejdsmarked.
2. At det ofte opfattes som naturligt for drengene i Nordens yderområder at overtage deres fædres erhvervstraditioner.
3. At faglige fællesskaber i relation til lokale erhvervstraditioner ofte er en motivation, når unge nordiske mænd vælger at blive boende i yderområderne.
4. At der er en tendens til at unge mænd i yderområderne i højere grad end de unge kvinder er glad for at bo, hvor de bor, bl.a. fordi de aktiviteter de er med i (fx jagt, fiskeri og friluftsliv) knytter dem mere til stedet.
5. At mange unge mænd ser en positiv værdi i valget om at blive boende i deres lokalområde – også selvom andre betragter det som en "udkant".

Men også ambivalens → melankonsk maskulinitet

OM UNGE KVINDER I NORDENS YDEROMRÅDER

Vidste I fx...

1. At forskningen viser, at mange unge kvinder i små landsbyer oplever, at stederne udbyder flere muligheder til de unge mænd, når det kommer til uddannelse og erhverv.
2. At kvindernes valg om at søge væk fra de mindre byer i yderområderne også handler om at de opsøger et bredere udbud af sociale og kulturelle tilbud.
3. At mange kvinder flytter mod byerne for at studere, og efterfølgende er det svært for at vende tilbage til lokalområderne, idet jobmulighederne i yderområderne ikke matcher deres kvalifikationer.
4. At lokale kønsnormer kan være medvirkende til, at de unge kvinder ønsker at flytte til byerne, som de opfatter som mere moderne og ligestillede.
5. At kvinder der sætter pris på traditionelle kønsroller bedre kan se en fremtid for sig i de små lokalsamfund.

BEST PRACTICE CASES

Nationale initiativer:

- ❖ Tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms – Norge
- ❖ Projektet 'Lokal Opplæring i Samarbeid med Arbeidslivet' (LOSA) – Norge
- ❖ Projektet 'Menn i Helse' – Norge
- ❖ Fjernundervisningscentret i Vágur – Færøerne
- ❖ Råd & Dåd – Danmark
- ❖ E-forum – Grønland
- ❖ Nätverket för kommunala lärcentra (NITUS) – Sverige
- ❖ Projektet 'Kvalificering til nye job – fra ufaglært til faglært' – Danmark
- ❖ Brautargengi – Projekt for kvindelige entreprenører – Island
- ❖ Suomen opiskelija-asunnot (SOA) – Finland

Tværnordiske initiativer:

- ❖ North Atlantic Law Programme (NALP) – Danmark, Færøerne og Grønland
- ❖ West Nordic Master – Færøerne, Island, Norge og Grønland

Afrunding

- Overlokale strømninger: trykte, digitale og sociale medier og på nettet i øvrigt.
- Kampe om at definere 'det gode liv'.
- Yderområdernes negative stigma påvirker de unge af begge køn.
- Må der nye fortællinger til? Yderområderne som steder, der skal næres og bevares?
- Den opfattelse, som de unge får af yderområderne, er vigtigere end de faktiske forhold.
- Kan man ved at fremme andre billeder og muligheder kan medvirke til, at nye mønstre og strategier udvikles?

Tak for opmærksomheden

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK